СТОПАНСКА АКАДЕМИЯ „Д. А. ЦЕНОВ“ – СВИЩОВ

СЪЮЗ НА УЧЕНИТЕ В БЪЛГАРИЯ – КЛОН СВИЩОВ

НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКА
КОНФЕРЕНЦИЯ

ИКОНОМИКАТА НА БЪЛГАРИЯ – 30 ГОДИНИ СЛЕД НАЧАЛОТО НА ПРОМЕНИТЕ

Свищов, 22 ноември 2019 г.

Сборник с доклади

Конференцията е посветена на 75 години от създаването на Съюза на учените в България

Академично издателство „Ценов“
Свищов
2020

ПРОГРАМЕН КОМИТЕТ

Доц. д-р Иван Марчевски – Ректор на СА „Д. А. Ценов“ - Свищов
Проф. д.б.н. Диана Петкова – Председател на Съюза на учените в България
Доц. д-р Тодор Кръстевич – Зам. ректор „Научноизследователска и проектна дейност“ на СА „Д. А. Ценов“
Доц. д-р Красимира Славева – Председател СУБ – клон Свищов

ОРГАНИЗАЦИОНЕН КОМИТЕТ

Проф. д-р Атанас Атанасов
Доц. д-р Христо Сирашки
Доц. д-р Пепа Стойкова
Гл. ас. д-р Зоя Иванова
Гл. ас. д-р Любка Илиева

РЕДАКЦИОНЕН СЪВЕТ

Председател:
Проф. д-р Атанас Атанасов
Членове:
Проф. д-р Поля Ангелова
Проф. д-р Маргарита Богданова
Доц. д-р Красимира Славева
Доц. д-р Христо Сирашки

НАУЧНИ СЕКРЕТАРИ
Гл. ас. д-р Зоя Иванова
Гл. ас. д-р Любка Илиева

Публикуваните материали са рецензирани. Авторите носят отговорност за съдържанието на материалите, изразените мнения, използваните данни, цитираните източници и езиковото оформление на текстовете.

ISBN 978-954-23-1815-6

СЪДЪРЖАНИЕ

ИКОНОМИКС, ФИНАНСИ, ЗАСТРАХОВАНЕ, СОЦИАЛНО ДЕЛО

Напълно автоматизирания луксозен комунизъм – опит за подмяна на идеологията с технология
Проф. д.н. Борислав Борисов, докт. Дмитрий Лем 7

Бюджетно осигуряване на националната сигурност – състояние и тенденции за периода 2010 – 2019 г.
Проф. д-р Андрей Захариев, ас. д-р Стефан Станимиров, докт. Русалин Русалинов.....18

За информационното общество в България – 30 години след началото на промените
Проф. д-р Йордан Василев 27

Човешките ресурси в здравеопазването (2009-2019 г.)
Доц. д-р Анастасия Марчева, гл. ас. Милена Владимирова.....35

Реформата в българското данъчно облагане и икономиката в сянка
Доц. д-р Валентин Милинов 43

Надзор върху застрахователната дейност в България в контекста на защитата на интересите на застрахованите
Доц. д-р Венцислав Василев 51

Българската икономика преди и след 30 години: източници на растежа
Доц. д-р Вера Пиримова 58

Глобализацията на съвременната икономика и мястото на България в нея
Доц. д-р Людмил Несторов 67

Осигурително-технически аспекти на взаимовръзката „вход – изход“ през призмата на адекватността и еквивалентността на пенсионноосигурителната система в България
Доц. д-р Пламен Йорданов, докт. Жанета Ангелова 76

Застраховането като възможност за осигуряване на допълнителен доход на хората в надработоспособна възраст
Доц. д-р Румен Ерусалимов 84

Конвергенция на финанси и застраховане в България –
проявления, тенденции, възможности
Доц. д-р Стоян Проданов.....93

Анализ на показателите за капиталова адекватност на банките
в България през периода 2007 – 2018 г.
Гл. ас. д-р Аглика Кънева 102

Еволюция на държавния надзор върху застрахователната
дейност в България
Гл. ас. д-р Анелия Панева 113

30 години пазарна икономика в България: ефекти върху заетостта
Гл. ас. д-р Елка Сярова.....121

Оценка състоянието на задлъжнялостта в подсектор
„Местно самоуправление“
Гл. ас. д-р Петко Ангелов, докт. Силвия Заркова.....129

Развитие и усъвършенстване на институционалната структура
на пазара на труда в България
Гл. ас. д-р Таня Илиева 137

Пъзел с изменчивостта – методология за тестване на БФБ
Гл. ас. д-р Цвета н Павлов 144

Осигуряване в Универсален пенсионен фонд – състояние
и възможности
Ас. д-р Йордан Йорданов.....153

Инвестирането във ВЕЦ като важен възобновяем енергиен източник
в България
Ас. д-р Стефан Станимиров, докт. Мирослав Костадинов.....161

Мястото на преките чуждестранни инвестиции
в българската икономика
Ас. Елица Петкова.....168

Парите – начален и краен стимулатор и ограничител на банковото
външнотърговско посредничество (Финансово-правни аспекти)
Ас. Игнат Папазов 177

Стрес тестовете на българската банкова система в контекста
на регулаторните изисквания на Базел III
Докт. Беатрис Любенова 184

Инвестиционните банки и ипотечните облигации
Докт. Борислав Киров 196

Презастраховането като инструмент за управление на риска
Докт. Вахан Бохосян 205

Отражение на петролните ценови шокове върху световната
икономика
Докт. Даниел Тунчев 211

Българският модел на системата „бонус-малус" и поредното
предизвикателство пред застрахователните компании
Докт. Михаела Монова 220

Проблеми и предизвикателства пред холдинговите дружества
в България
Докт. Теодора Цветкова 228

СЧЕТОВОДСТВО, КОНТРОЛ, АНАЛИЗ, СТАТИСТИКА

Същност и възможности за счетоводно отчитане
на специализираните пенсионни резерви в пенсионноосигурителните
дружества
Проф. д-р Атанас Атанасов 239

Съвременната агростатистика в България – началото
Проф. д-р Поля Ангелова 247

Стандартизация на счетоводството в предприятията от публичния
сектор в Република България
Доц. д-р Венцислав Вечев 255

Значими изменения в счетоводството в резултат на настъпилите
социално-икономически промени през последните 30 години
Доц. д-р Галина Чиприянова 261

Структурните промени в българската икономика и влиянието им
върху външната търговия и икономическия растеж
Доц. д-р Красимира Славева 270

Първи период в развитието на статистическия анализ
на „Отдалечени наблюдения“ ("OUTLIERS")
Доц. д-р Любомир Иванов **281**

Оценка на достъпа до интернет в дейността на предприятията
Доц. д-р Маргарита Шопова **288**

Стопански счетоводен анализ на ефективността и финансовата
стабилност на предприятието
Доц. д-р Марко Тимчев **296**

Правни аспекти на трансферното ценообразуване при данъчно
облагане в Р България
Доц. д-р Пенко Димитров **305**

Дуално или триално обучение по контролни дисциплини във висшето
образование – проблеми и предимства
Доц. д-р Пепа Стойкова **313**

Сравнителен анализ на финансирането на висшето образование
в страните от Европейския съюз
Доц. д-р Пламен Петков **324**

Предизвикателства пред одиторите в контекста на разширеното
докладване
Доц. д-р Силвия Костова **333**

Оценката на риска при извадковото изучаване в одита
Доц. д-р Стела Касабова **341**

Развитие на контрола върху акцизите през последните 30 години
Гл. ас. д-р Жельо Желев **347**

Мрежов модел за пътуване в България с БДЖ при планиране
на маршрут за пътуване с прикачване
Гл. ас. д-р Миглена Иванова **355**

Счетоводната професия в перспектива – умения и компетенции
Гл. ас. д-р Радосвета Кръстева-Христова **364**

Оценка на икономическото сближаване между областите в България
Гл. ас. д-р Тихомир Върбанов **371**

Проблеми при прилагането на разширения критерий на Дики-Фулър
Ас. д-р Евгени Овчинников 379

МЕНИДЖМЪНТ, МАРКЕТИНГ, МЕЖДУНАРОДНИ ОТНОШЕНИЯ ПЛАНИРАНЕ, ИНФОРМАЦИОННИ ТЕХНОЛОГИИ

Comparative Analysis of the Competitiveness of the Balkan Countries
Prof., PhD Lyubcho Varamezov.....387

Lean Management във висшето образование
Проф. д-р Маргарита Богданова 394

Стратегическият маркетингов мениджмънт – перспектива
за развитие на туристическите бизнес организации в България
Доц. д-р Ваня Григорова 403

Приложение на Big Data анализа за защита на информацията
Доц. д-р Веселин Попов, доц. д-р Петя Емилова 411

Проблемът с текучеството на персонала в българските предприятия
Доц. д-р Галина Захариева, докт. Дритон Сюлча.....419

Управление на преживяванията на персонала – фактор
за организационно развитие
Доц. д-р Ирена Емилова, гл. ас. д-р Милен Динков.....427

Подобряване на отрасловата свързаност чрез изграждане
на железопътния участък по коридор № 9
Доц. д-р Камен Петров, докт. Радослав Костев 436

Потенциал на индустриалния интернет за нещата за подобряване
на производствените процеси
Доц. д-р Наталия Маринова 445

Професионалното обучение и особености на системата
за професионално образование и обучение
Доц. д-р Христо Сирашки 453

Повишаване качеството на обслужване на клиенти чрез въвеждане
на нови технологии в търговията
Гл. ас. д-р Венцислава Минкова.....465

Предимства на гъвкавото управление на проекти и въздействието върху проектния риск
Гл. ас. д-р Евелина Парашкевова.....473

Социално-икономически промени - управленски аспекти
Гл. ас. д-р Елена Йорданова 481

Приложение на web 2.0 технологиите за споделяне на научни изследвания, ресурси и резултати
Гл. ас. д-р Кремена Маринова-Костова.....487

Съвременни предизвикателства пред управлението на регионалното развитие в Република България
Гл. ас. д-р Методи Иванов.....495

Маркетингови комуникации на българския бизнес в дигитална среда
Гл. ас. д-р Мирослава Ценкова 502

Местното самоуправление в България – някои основни постановки
Гл. ас. д-р Юлиян Господинов 510

Степен на интегрираност на приоритетите за интелигентна специализация в плановите документи
Ас. д-р Мариела Стоянова 518

Концепция за многостепенно управление: възникване, развитие, перспективи
Докт. Димитрина Проданова.....524

Развитие на електронната търговия в България през последните 30 години
Докт. Михаела Маркова.....533

ИКОНОМИКА НА ОТРАСЛИТЕ

Устойчивост в развитието на туризма в националната бизнес среда
Проф. д.ик.н. Таня Горчева 543

Българската индустрия – тридесет години по-късно
Проф. д-р Анета Денева.....551

Подпомагане на доходите на производителите от аграрния сектор
Доц. д-р Виолета Блажева 560

Съвременни измерения на управлението на талантите
Доц. д-р Искра Пантелеева 566

Значение на инфраструктурните коридори за регионалното икономическо развитие на България
Доц. д-р Камен Петров 574

Изследване на възможностите за развитие на туристическа дестинация „Свищов“
Доц. д-р Любка Илиева 583

Градско земеделие – алтернатива или необходимост
Доц. д-р Марина Николова 592

Теоретико-приложни аспекти на мърчандайзинга в българската търговска практика
Доц. д-р Петранка Мидова 603

Туристическите агенти, резервационните услуги на туроператорите и свързаните с тях дейности в България 30 години след началото на промените
Доц. д-р Петя Иванова 611

Изследване необходимостта от придобиване на търговски умения по женско предприемачество
Доц. д-р Светослав Илийчовски, доц. д-р Теодора Филипова 618

Бизнес среда и предприемаческа дейност на българските пивоварни предприятия
Доц. д-р Сергей Найденов 626

Атрибутивно анализиране на асортиментното разнообразие в точките на продажби
Доц. д-р Симеонка Петрова 634

Периодът на прехода – 30 години растеж на регионалните дисбаланси
Доц. д-р Тихомир Личев 642

Социална работа и социално предприемачество
Гл. ас. д-р Ваня Ганева 652

Анализ на сезонността в търговията
Гл. ас. д-р Венцислав Перков 660

Разкриване на нефинансова информация от големите български държавни предприятия
Гл. ас. д-р Емил Николов 667

Подходи за управление на риска в търговските предприятия
Гл. ас. д-р Зоя Иванова 676

Проблеми и предизвикателства пред развитието на туризма в България
Гл. ас. д-р Любомира Тодорова 684

Развитие на туристическа дестинация България като част от интернационалния туристически пазар
Гл. ас. д-р Павлин Павлов 690

Анализ на предприемаческите нагласи в България
Ас. д-р Ивайло Костов 698

Устойчиво развитие на българската индустрия
Докт. Айтен Сабри 706

Значение на пътната инфраструктура като фактор за подобряване състоянието на горскостопанските предприятия
Докт. Руслан Коларов 714

Анализ на възможни решения за преодоляване на височинните ограничения и ограниченията в газенето през канала море-езеро за по-големи плавателни съдове създавани от Аспарухов мост
Инж. Дойчин Ников, Красимира Вангелова 722

НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКА КОНФЕРЕНЦИЯ

ИКОНОМИКАТА НА БЪЛГАРИЯ – 30 ГОДИНИ СЛЕД НАЧАЛОТО НА ПРОМЕНИТЕ

Свищов, 22 ноември 2019 г.

Сборник с доклади

Конференцията е посветена на 75 години от създаването на Съюза на учените в България

ISBN 978-954-23-1815-6

Издателство и печат: Академично издателство „Ценов”
Свищов, ул. Градево № 24

740

ПРИЛОЖЕНИЕ НА WEB 2.0 ТЕХНОЛОГИИТЕ ЗА СПОДЕЛЯНЕ НА НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ, РЕСУРСИ И РЕЗУЛТАТИ

Гл. ас. д-р Кремена Маринова-Костова
Катедра „Бизнес информатика“,
Стопанска академия „Д. А. Ценов“,
k.marinova@uni-svishtov.bg

Резюме: *Интернет и Web 2.0 технологиите предоставят на учените нови инструменти, чрез които да подобрят изследователските си методи, както и да популяризират научните си публикации. Те подпомагат работата на учените като им предлагат нови подходи, както за осъществяване на изследванията им, така и за публикуване на резултатите от тях. По този начин се ускорява трансфера на знания сред учени и научни дисциплини, стимулират се нови видове научно сътрудничество и се насърчават съвместните научни изследвания. Целта на настоящия доклад е да очертае приложението на web 2.0 технологиите за споделяне на научни изследвания, ресурси и резултати като се разгледат най-популярните сайтове, инструменти, блогове и социални мрежи, използвани от учените. Въпреки огромното им многообразие, тяхна отличителна черта е отворената информационна архитектура, която позволява свързване на услугите и съвместна работа на учените.*

Ключови думи*: web 2.0 технологии, блогове, уикита, социални мрежи, научни изследвания.*

JEL: *L17, L86.*

APPLICATION OF WEB 2.0 TEHNOLOGIES FOR SHERING OF SCIENTIFIC RESEARCHES, RESOURCES AND RESULTS

Kremena Marinova-Kostova, Head assistant professor, PhD
Dep. Business Informatics,
Tsenov Academy of Economics - Svishtov,
k.marinova@uni-svishtov.bg

Abstract: *Internet and Web 2.0 technologies provide scientists with new tools to improve their research methods and to promote their publications. They support the scientists` work by offering them new approaches for realization of their researches and for publishing results of them. This accelerates the transfer of knowledge among scientists and scientific disciplines, encourages new types of scientific cooperation and promotes collaborative research. The main purpose of this report is to outline the application of web*

2.0 technologies for sharing of scientific researches, resources and results by reviewing the most popular sites, tools, blogs and social networks used by scientists. Despite their vast diversity, their distinguishing feature is the open information architecture that enables service connectivity and teamwork.

Key words: *web 2.0 technologies, blogs, wikis, social networks, scientific researches.*

JEL: *L17, L86.*

1. Въведение

Интернет и уеб технологиите постепенно се превърнаха в среда за развитие на човешката дейности във всички сфери на обществения живот. Електронният бизнес, електронното управление, електронното образование и др. са безспорна и често предпочитана алтернатива на традиционните подходи. Свидетели сме и на експанзия на новите технологии и в науката и научните изследвания. Съвременният научен работник използва информационни и комуникационни технологии и конкретно уеб 2.0 инструментите като блогове, уикита, социални мрежи и др. в своята ежедневна дейност, като по този начин се формира т.нар. отворено знание, част от глобалната тенденция Отворена наука. Чрез тази концепция се предоставя свободен достъп до знанието, то може да се използва, модифицира и споделя, запазвайки в най-голяма степен своя произход и откритост (Open Definition). Според Майкъл Нилсен (Nielsen, 2011) идеята на Отворена наука е научните знания от всякакъв вид да бъдат открито споделяни на колкото е възможно по-ранен етап от процеса на тяхното откриване. На практика научните работници възприемат подход, при който споделят в Интернет наблюденията и изследванията си от началния етап, сравняват, обсъждат и усъвършенстват разработките си. Това е „отваряне“ на целия научен процес – от първоначалната идея до крайното публикуване. По този начин научните изследвания стават по-прозрачни и по-ефективни, стимулират се дискусии по зададените проблеми, посочват се грешки и неточности в изследванията, които могат да бъдат коригирани на ранен етап.

2. Възможности за споделяне на изследвания

Уеб 2.0 предоставя на изследователите ресурси, чрез които те могат да споделят работата си, независимо дали в начален етап или във фазата на рецензиране. За тази цел се използват множество отворени платформи за публикуване на съдържание като блогове, академични

портали, социални мрежи или уеб сайтове със специфично съдържание. Тези технологии са така разработени, че да подпомагат работата на научната общност, премахвайки времевите и географски ограничения при формиране на изследователските групи (Rebiun, 2011).

2.1. Социални мрежи за учени

Социалните мрежи за учени представят най-точно модела Отворена наука, тъй като споделят за свободно ползване научни знания. В тях учените публикуват резултатите от своята изследователска работа, включително статии, данни, глави, отрицателни резултати, патенти, предложения за изследвания, приложени методи, презентации и програмен код. Те могат също така да следят действията на други потребители и да участват в дискусии с тях, да създават групи и т.н.

Примери за такива социални мрежи са ***ResearchGate*** и ***Academia.edu***, уеб библиографски платформи, като ***Mendeley*** и ***Zotero*** и др.

2.2. Бази данни за учени

Те позволяват на изследователите да следят работата на учените, от които се интересуват.

Най-голямата библиографска и наукометрична база данни е ***Scopus***. Тя съдържа резюмета и данни за цитиране на публикации в академични издания и конференции от множество области на науката. В допълнение на това разполага с интелигентни инструменти за проследяване, анализ и визуализация на научните изследвания (Elsevier, 2017).

Друга популярна пълнотектова бази данни за учени е ***ScienceDirec*t**, която осигурява достъп чрез абонамент до огромна база от данни с научни и по-специално медицински изследвания.

2.3. Изследователски платформи

Включват голям набор от услуги: от създаването на специализирани мрежи, организирани на предметен принцип, до споделяне на документи и изграждане на виртуални лаборатории. Те предлагат и допълнителни услуги като споделяне на календари, възможност за създаване на блогове, генериране на графики, публикуване на резултати и др.

Най-известните изследователски платформи са: ***HUBzero*** и ***MyExperiment*** (Rebiun, 2011).

2.4. Инструменти за споделяне на съдържание

Технологиите за споделяне на съдържание могат да бъдат обособени в няколко групи (Rebiun, 2011):

- **за споделяне на файлове –** използват се за получаване на достъп до сървъри, в които се съхраняват документи и файлове, които изследователите желаят да споделят с останалите. Инструментите от тази група дават възможност на всички потребители да работят с последната версия на файла и да правят изменения и допълнения в него. Самите платформи също така позволяват създаването на нови текстови документи и на презентации, споделяне на общ календар и т.н. Най-популярните услуги за споделяне на файлове са: ***Google Docs, Office Live Workspaces, Zoho, Thinkfree Online, Skydrive, SlideShare***.
- **за онлайн проучвания и изследвания** - дават възможност за организиране на онлайн въпросници, чрез които се улеснява процесът по набиране на данни и тяхното прехвърляне към приложенията, които ще ги анализират на по-късен етап. Популярни платформи от този тип са: ***Survey Monkey, Survey Gizmo, Free Online Surveys, eSurveysPro, Google Forms*.**
- **за картографиране** - особено полезни са на етапа на моделиране на изследователския проект и са много важни за групи от учени, които се нуждаят от планиране на методология на изследване, която обхваща голяма група от хора. Дават възможност да се създават и редактират мисловни карти, които съдържат връзки от различни нива. Известни платформи от този вид са: ***Compendium, FreeMind, Mindomo*.**

3. Възможности за споделяне на ресурси

Ресурсите, използвани от едни учени, могат да се окажат полезни и за други членове на екипа или други изследователи, работещи в същата област. Уеб 2.0 технологиите като библиографски препратки, или социални маркери, позволяват онлайн маркирането и споделянето на Интернет ресурси. Технологията е приложима и при индексиране на цитирания, които включват препратки към печатни издания.

3.1. Инструменти за управление на библиографски справки

Най-популярните технологии от този тип са ***Web of Science*** и ***Zotero***.

Web of Science е услуга за индексиране на научни цитати. Тя предоставя изчерпателно търсене на цитати, осигурява достъп до множество бази данни с интердисциплинарен характер, позволява задълбочено проучване на специализирани под-области в академична или научна дисциплина (Drake, 2004).

Zotero е безплатно приложение с отворен код за управление на библиографски данни и свързаните с тях изследователски материали. Във функционално отношение платформата включва: интегриране с уеб браузър; онлайн синхронизиране; генериране на цитати в текста, бележки под линия и библиографии; интеграция с текстообработващите програми.

3.2. Инструменти за маркиране на ресурси

Чрез тях учените могат да споделят линкове и препратки посредством социалните мрежи и да управляват цитиранията и тяхното описание в документите. Често влизат в състава на инструментите за управление на бази данни с научни публикации, като целта е да ги организират по най-добрия начин. Намират широко приложение и в реалните и виртуалните библиотеки.

Популярни инструменти от този тип са: ***CiteUlike, Diigo*** и ***Mendeley*.**

3.3. Индекси на цитирания

Основен измерител на влиянието на даден учен е броят на цитиранията на неговите публикации. Съществуват множество услуги, които определят броя цитирания, като ***Web of Science*** и ***Scopus***, но и уеб 2.0 технологиите предлагат услуги, чрез които авторите могат да следят броя на цитиранията си в Интернет. Те извеждат подробна справка и в кои произведения са направени съответните цитати.

Основните уеб базирани платформи, предоставящи индекси на цитиранията, са: ***Google Scholar, Microsoft Academic Search*** и ***CiteSeerx*.**

4. Възможности за споделяне на резултати

Ключова характеристика на Отворената наука е възможността за свободно разпространение на резултатите от изследванията основно чрез блогове, новинарски услуги, открито рецензиране, отворени архиви и хранилища.

Уеб 2.0 технологиите позволяват на потребителите да публикуват информация, която лесно може да се споделя, коментира и да се обединява с друго съдържание от различни източници и уеб сайтове.

Блоговете и уикитата се използват за публикуване на новите постижения и резултати от научните изследвания, които могат свободно да се коментират от учени със сходни интереси.

Съществуват и различни услуги, предоставящи научни новини, чието съдържание се разпространява чрез RSS емисии.

Използват се и технологии, предлагащи отворен достъп до списания, дисертации, материали от конференции и др.

4.1. Блогове и уикита

Блоговете и уикитата са едни от най-разпространените уеб 2.0 инструменти, предлагащи на практика неограничени възможности за публикуване на резултатите от научните изследвания.

Изследователят може да разработи собствен блог, в който да публикува резултатите от своята научна дейност, като по този начин успешно да популяризира разработките си. Водещите платформи за създаване на блогове са ***Blogger*** и ***Wordpress***, но съществуват и други, насочени предимно към научната общност.

Уикитата са вид блог, чието съдържание се списва от множество учени и най-често публикуваните разработки са резултат от тяхната съвместна работа.

Известни научни портали и платформи от тип блог или уики са: ***ScienceBlogs, PLoS Blogs Network*** и ***OpenWetWare***.

4.2. Новинарски услуги

Това е новинарска медия, която добавя уеб 2.0 за достъп до страници, отразяващи последните научни постижения. Новинарските услуги могат да се споделят посредством RSS емисии или чрез социалните мрежи, да се коментират и да се оценяват. Добавянето на новини

и статии от самите учени е ограничено и е възможно само при част от услугите.

Популярни новинарски научни услуги са: ***ScienceDaily, Science News, EurekAlert!*** и ***Science 2.0*.**

4.3. Отворен достъп

Ключова характеристика на уеб 2.0 е предоставянето на ресурси с отворен достъп, които не само могат да бъдат прочетени, но да се улесни тяхното по-бързо разпространение, посредством подходящи технологии за споделяне. За съжаление прилагането на отворен достъп до научните публикации все още не е често срещано явление и не е разпространено в необходимия мащаб.

Уеб 2.0 технологиите предоставят на потребителите свободно поле за изява, възможности за създаване на собствен сайт, за споделяне на ресурси, онлайн публикуване на резултати от изследванията, коментиране и т.н.

Тази група обхваща и услугата за откриване на документи с отворен достъп, съхранявани в научни бази от данни. Търсенето се осъществява посредством специализирани търсачки, които събират метаданни от публикациите в хранилища с научни документи. Възможно е изтеглянето на пълнотекстова версия на необходимия документ, притежаваща т.нар. „copyleft“ лиценз, който предоставя ограничени права върху съдържанието.

Най-често използваните услуги с отворен достъп са: ***Bielefeld Academic Search Engine (BASE), Public Library of Science (PLoS), InTechOpen*** и ***Directory of Open Access Journals (DOAJ)*.**

Заключение

Проучване на Техническия университет в Дрезден (Pscheida, Minet, Herbst, Albrecht, & Köhler, 2015) показва, че онлайн базираните услуги са широко разпространени сред научната общност и могат да бъдат счетени като важен компонент на научния процес. Определени онлайн технологии са станали част от научната практика и се използват ежедневно. Услугите, които се използват от най-дял от учените са: онлайн базите данни за учени (75%), инструментите за споделяне на файлове (70%) и инструментите за управление на библиографски справки (49%). В същото време някои услуги, като инструментите за маркиране

на ресурси, са на практика непознати за научната общност и се използват само от 5% от изследователите.

Сред типичните уеб 2.0 технологии най-голямо приложение намират научните социалните мрежи, които са използвани от 30% от изследователите. Останалите инструменти като блогове и уикита се използват от под 10% от учените, като основните причини за това са: липсата на добавена стойност на тяхната работа, недостатъчната техническа помощ и недостатъчното време за усъвършенстване работата с инструмента.

В заключение можем да обобщим, че учените са запознати с възможностите, които предоставят уеб 2.0 технологиите за споделяне на научни изследвания, ресурси и резултати, но редица опасения най-вече по отношение неправомерния достъп до лични данни, им пречат да ги използват в пълния им потенциал. Все пак научната общност има сравнително малко резерви по отношение на новите технологични разработки и е склонна да ги прилага с цел усъвършенстване и популяризиране на изследователския си продукт.

ЛИТЕРАТУРА

Drake, M. (2004). *Encyclopedia of Library and Information Science.* New York: N.Y.: Marcel Dekker.

Nielsen, M. (7 04 2011 г.). *Michel Nielsen.* Princeton: Princeton University Press. Извлечено от Open science: http://michaelnielsen.org/blog/open-science-2/

Pscheida, D., Minet, C., Herbst, S., Albrecht, S., & Köhler, T. (2015). *Use of Social Media and Online-based Tools in Academia.* Dresden: Technische Universität Dresden.

Rebiun. (2011). *Science 2.0: the use of social networking in research. Revised and updated version.* . Madrid.

Elsevier. (2017). Извлечено от Scopus: https://www.elsevier.com/solutions/scopus

InTechOpen. (н.д.). Извлечено от https://www.intechopen.com

Open Definition. (н.д.). Извлечено от Open Definition 2.1: http://opendefinition.org/od/2.1/en/